

GULDSMEDSÄMBETET I MALMÖ

med förteckning över i Malmö verksamma mästare 1630—1850

Av

GUSTAF UPMARK.

Malmö var redan under medeltiden näst Köpenhamn Danmarks största stad, och här funnos säkerligen redan tidigt guldsmeder, som väl äldst lydde under ämbetet i huvudstaden på andra sidan Öresund. — När ett självständigt guldsmedsämbe med egen ålderman och övrig skrämmässig organisation inrättades i Malmö är mig icke bekant, men förmodligen skedde det under 1500-talet, om icke tidigare. De äldsta bland Malmö guldsmedsämbe's handlingar, som bevarats till vår tid, gå icke tillbaka längre än till år 1630.

De meddelanden, som här nedan lämnas angående guldsmederna i Malmö, stödjade sig i främsta rummet på de arkivalier som tillhört

Överstycket återger Malmö stads vapen sådant staden erhöill det år 1437.

9—230883. *Fataburen* 1923.

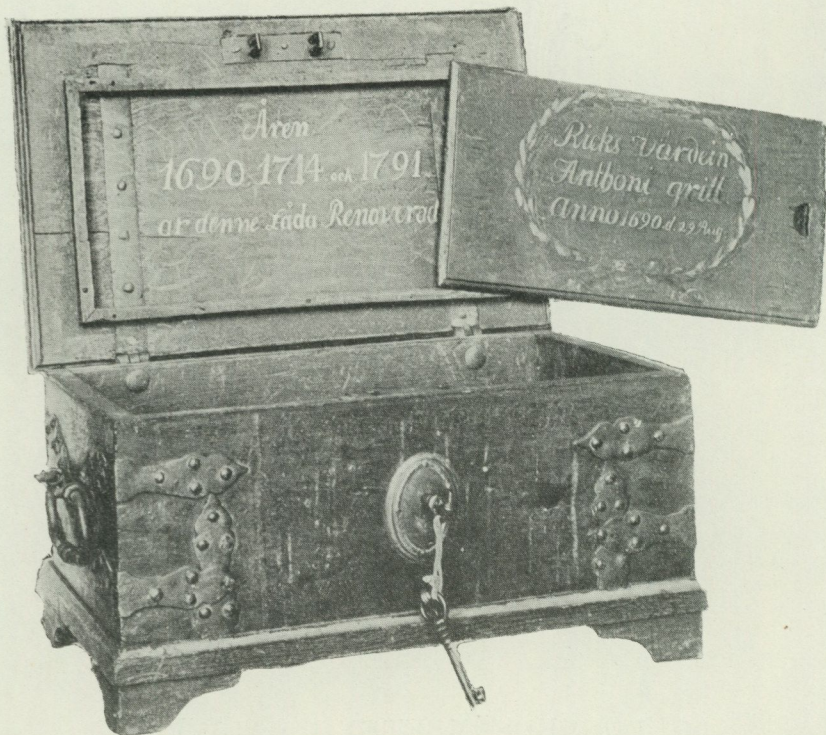

Fig. 1. Malmö guldsmedsämbetes låda. Malmö museum. Inskrift inuti locket: »Ricks Vardein Anthoni Grill Anno 1690 d. 29 Aug.» — i lädickan: »Åren 1690, 1714 och 1791 är denne Låda Renoverad.» — Utanpå locket: »1791 Då Lagmannen Högädle Herr Georg Reinh. Dalström war Politie Borgmestare och Detta Ämbetets Praeses samt Auditeuren Herr Pehr Appelgren Ämbetets Notarius Då War Hr. P. Norlin Ålderman, Hr. P. D. Schröder, Hr. I. M. Weller Bisittare, Hr. C. C. Silov war yngste Mestaren».

guldsmedsämbetet självt och som jämte dess låda, fig. 1, numera förvaras i Malmö museum.¹ — Talrika kompletterande upplysningar om Malmöguldsmeder hava därjämte hämtats ur protokoll och andra handlingar, som härstamma från guldsmedsämbetena i Kristianstad (i Kristianstads museum), i Ystad (i Ystads museum), i Göteborg

¹ Jämte ämbetslådan, som bär några inskriptioner (se under bilden av lådan) finnas i Malmö museum följande handlingar, nämligen: 1) Gullsmids Skråd, hwarefter the sigh etc. — 30. Aug. 1690; 2) Protokollsbok 1683—1752; 3) d:o 1752—1847; 4) In- och utskrifningsbok 1630—1724; 5) Inskrifningsbok 1725—1846; 6) Utskrifningsbok 1725—1846 (in- och utskrivningar äro i dessa böcker blandade); 7) 18 st. ritningar till mästestycken, 1770—1846.

(i Nordiska museet), varjämte slutligen de protokoll, som förvaras i Kungl. Mynt- och Justeringsverkets arkiv, lämnat viktiga upplysningar.

Den förteckning över i Malmö verksamma mästare, som jag på grundval av ovan citerade handlingar kunnat uppgöra, har givit möjlighet till tolkning av de stämplat som förekomma å i Malmö förfärdigade föremål, stadsstämpel, årsbokstäver och mästarstämplar. — I här nedan meddelade förteckning över mästarna har jag, där så varit möjligt, angivit av de olika mästarna brukade stämplat, återgivna i dubbel naturlig storlek, ävensom föremål å vilka stämplatarna förekomma samt deras nuvarande ägare, kyrkor, museer och enskilda. — De till Malmöämbetet anslutna mästarna i andra sydsvenska städer skola behandlas i en följande uppsats.

Såsom ovan antyddes är den äldsta Malmöämbetet tillhöriga skråboken, som finnes i behåll, en s. k. in- och utskrivningsbok, i vilken mästarna läto inskriva namnen på de gossar, som de togo i lära, samt utskriva dem, när de utstått sina läroår och blevo gesäller. — Denna bok, i kvartformat, bär å titelbladet följande ord: »Anno 1630 Denne Bog Vdaff Menning laffs Bröder samtycht om paaske Woris Older mandt Hanns Madtsenn, Frederick Pedersen, Annders Ibsenn, Hanns Wild, Otte Jörgensen, Madtz Ibsenn, forordnedt at inndschriffue woris læredrenge her Vdj Woris kiøb Stadt Mallmøe lære schal». — Boken blev sålunda upplagd år 1630 med samtliga mästaress samtycke; jämte åldermannen »förordnades» fem mästare att handhava den viktiga boken. Det vill synas som om dessa sex mästare utgjorde det dåvarande ämbetet i Malmö. Först år 1656 tillkom en ny mästare och 1661 ännu en — jfr nedan. — De följande årtiondena blevo ju oroliga tider i Sydsverige med krig och örlog, under vilka de borgerliga yrkena hade det svårt. Först under 1680-talet, då Skånes återförening med Sverige blev definitivt genomförd, inträdde ånyo sådana förhållanden att hantverket åter kunde blomstra upp. — Hava måhända någon eller några av mästarna från den danska tiden utvandrat och tagit med sig den gamla ämbetslådan med dess innehåll, och hava vi där anledningen

till att alla minnen från den tiden försvunnit? — Tydligt är att guldsmedsämberet i Malmö liksom bildades på nytt under 1680-talet. De mästarnamn vi känna från den danska tiden äro endast namn, men från och med 1680-talet kunna vi få en föreställning om ämbetets utveckling, följa skrålivet från sammanträde till sammanträde,¹ liksom vi även kunna anse oss äga en fullständig förteckning på alla dem som i egenskap av mästare utövat yrket i Malmö.

Den 27 november 1682 utfärdade Kungl. Maj:t en resolution, som gav mästarna i Malmö rätt att hava »ampt» därstädes, och följande år, 1683, utfärdade fältmarskalken och generalguvernören Rutger von Ascheberg den 24 maj från Malmö ett öppet brev, vari befalldes att alla guldsmeder »här i landet», d. v. s. i Skåne, skulle förena sig med ämbetet i Malmö. — Slutligen fingo Malmömästarna i likhet med vad förhållandet var med guldsmederna i flera andra svenska städer mottaga besök av riksvärdien Antoni Grill. Genom dennes åtgörande erhöill det svenska guldsmedsyrket år 1689 och närmast följande år en enhetlig organisation med likartade bestämmelser om stämpling m. m., varom jag skrivit i annat sammanhang.²

Det första sammanträde, som Malmöämbetets protokollsbok omtalar, ägde rum den 5 september 1683. Vid ett sammanträde, som hölls den 11 augusti 1685, omtalas »fältmarskalken och generalgouverneurens» ovannämnda brev. — Den 29 augusti 1690, den dag vars datum förekommer på ämbetslådan, fig. 1, var Antoni Grill personligen närvarande. Den 30 augusti 1690 undertecknade han en skrivelse till Malmöämbetet med anledning av Kammarkollegii resolution den 2 maj 1689. Denna skrivelse var av samma innehåll som de skrivelser riksvärdien hade utfärdat till guldsmedsämberet i Kristianstad redan den 25 augusti 1690, och utfärdade till ämbetet i Göteborg den 9 sept. 1690 och ämbetet i Karlskrona³ den 20 juni 1691.

Bland annat hava vi där en tämligen säker utgångspunkt för bestämmandet av när Malmömästarna började att förse sina tillverk-

¹ Från år 1703 till år 1721 förefinnes dock ett avbrott i protokollen, varom mera nedan.

² Upmark, G., Arboga guldsmedsämbe, tr. i Fataburen 1921, sid. 74.

³ Upmark, G., Årsbokstäfver och andra stämplat på Göteborgssilfver, tr. i Fataburen 1912, sid. 65. — Karlskrona Guldsmedsämbe, tr. i Fataburen 1914, sid. 129.

ningar med årsbokstäver, varom mera här nedan. — Denna Antoni Grills skrivelse finnes bunden i pergamentband in folio bland guldsmedsämhetets handlingar i Malmö museum med titeln: »Guldsmeds Skråd, hwareffter the sig i alla städer och Provincier i Sweriges Rijke rätta och regulera skohla författat i effterfölliande Puncter. Datum Malmö d. 30 Augusti A:o 1690. Anthoni Grill.»

Ur protokollen må följande här antecknas. Den 3 juni 1692 antecknas att enligt riksvärdiens bestämmelser skulle guldsmederna i Ystad, Lund, Landskrona, Hälsingborg och Ängelholm lyda under Malmöämbetet; borgmästaren och generalguvernören lovade hjälp mot dem som tredskades. — Den 16 maj 1696 beslöts att kvartalsavgift skulle betalas vid varje sammankomst; fyra mästare närvaro. Den 4 november 1696 antecknades att mästare i Ystad och Hälsingborg skulle tillhållas att »förening sig» med Malmöämbetet, och den 9 januari 1702 skulle Hälsingborgs- och Ängelholmsmästarna ånyo hållas efter i samma syfte.

År 1703 reste äldermannen Daniel Falek till Stockholm, och från denna tid upphörde man att skriva ämbetets protokoll i den därför bestämda foliovolymen. Man skrev dem i stället i en »apart bok», måhända med avsikt att sedan skriva in dem i protokolls-boken. Detta har emellertid av obekant anledning icke blivit gjort Först år 1721 började man ånyo skriva protokollen i den gamla boken, och på grund härav förefinnes en lucka på icke mindre än 18 år i den detaljerade kunskap vi eljest äga om Malmömästarnas förhållanden. Dess bättre har denna lucka åtminstone delvis kunnat utfyllas med uppgifter ur andra handlingar. — När man ånyo började föra ordentliga protokoll funnos i Malmö sex mästare, varjämte till ämbetet voro anslutna två mästare i Ystad, en i Landskrona, två i Helsingborg och en i Lund.

Den 4 juni 1723 avsattes mäster Mattias Andersson från äldermanssysslan; den 26 maj 1724 beslöt man reparera låsen på ämbetslådan — Den 30 maj 1727 konstaterades att ett stort antal av mästarna resterade med sina avgifter och uppdrogs åt äldermannen att »vigi-lera» över att inbetalningarna fullgjordes. — Den 14 augusti 1728 överenskom man om att sammankomster årligen skulle hållas om-

kring Larsmässotiden, efter Larsmässomarknaden i Lund. — Ämbetslådan, vilken som ovan omtalades är daterad den 29 augusti 1690, och som enligt inskrift i locket renoverats år 1714, behövde den 5 november 1730 repareras, och den 18 mars året därpå anmälades till protokollet att den åter var färdig.

Den 5 november 1734 förelades för första gången en kaffekanna som mästestycke, och blev en dylik pjäs därefter rätt länge det vanliga mästestycket i Malmö liksom annorstädes.

Liksom i Stockholm upprätthölls också i Malmö en bestämd skillnad mellan guldarbetare och silverarbetare. Den 4 december 1739 tvistade sålunda guldarbetaren mästare Niklas Boberg med silverarbetaren mästare Samuel Klerck inför ämbetet därför att den senare befattat sig med infattning av stenar. Ämbetet tillhöll mästare Klerck att för framtiden låta bli sådant arbete, »som guldarbetareprofessionen tillhör». Några år senare, den 13 augusti 1744, var samma fråga föremål för diskussion.

Vid ämbetets sammankomst den 17 april 1752 föredrogs Kungl. Kommerskollegii skrivelse av den 6 april 1752 till Konungens Befallningshavande angående stämpling av guldsmedsarbeten: om i en stad äro två guldsmeder skall den ene hava hand om *stadens stämpel med alphabetet*, varmed allt där förfärdigat silverarbete skall betecknas. Här säges sålunda uttryckligen att stämpling med årsbokstav skulle äga rum vid denna tid, sex år innan den för alla landets guldsmeder gemensamt och enhetligt gällande förordningen härom utkom. — Som jag nedan skall uppvisa, hade årsbokstavsstämpling redan långt tidigare ägt rum i Malmö.

På våren 1752 var den äldsta bevarade protokollsboken »fullskrefwen», och dåvarande äldermannen Chr. Fr. Hart lät därför den 1 maj 1752 »förfärdiga» en ny protokollsbok, som räckte ända till dess skräväsandet upphävdes år 1846; det sista protokollförda sammanträdet hölls den 23 juni 1847.

Den 21 maj 1753 omtalas att ämbetet genom Magistraten fått del av Kungl. Kommerskollegii brev angående stämplingen: alla mästare skulle insända avtryck av sina stämplat samt namn och signet till »Controll-Contoiret» i Stockholm. I Malmö funnos då

Fig. 2.

Fig. 3.

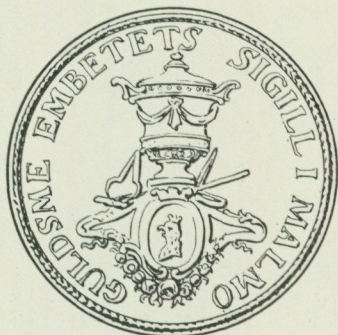

Fig. 4.

Fig. 2—4. Malmö guldsmedsämbetes sigill, Malmö museum. Fig. 2 med inskrift MALMÖ GVLDSMIDS EMBETS SEGEL 1685. Fig. 3 med inskrift: MALMÖ GVLDSMID EMBETS SEGEL 1707. Fig. 4 med inskrift: GULDSME EMBETETS SIGILL

I MALMÖ. — Enligt ämbetets protokoll förfärdigat år 1779 av guldsmeden

Johan Weller.

sex mästare, vartill kommo tio i andra skånska städer bosatta mästare, som tillhörde Malmöämbetet. — »Kvartal», d. v. s. sammankomst, hölls vanligen blott en gång om året, först i augusti, sedan i september.

År 1779 den 18 september lät ämbetet åt sig förfärdiga en ny sigillstamp, vilken utfördes av guldsmeden Johan Weller. Två äldre stampar, dat. 1685 och 1707, finnas därjämte i behåll, fig. 2—4. Den 18 september 1789, beslöt man i anseende till ämbetets skuld att försälja en ämbetet tillhörig bägare, som inköptes av mästare Erik Holmberg i Lund. — Lådan renoverades ånyo den 19 september

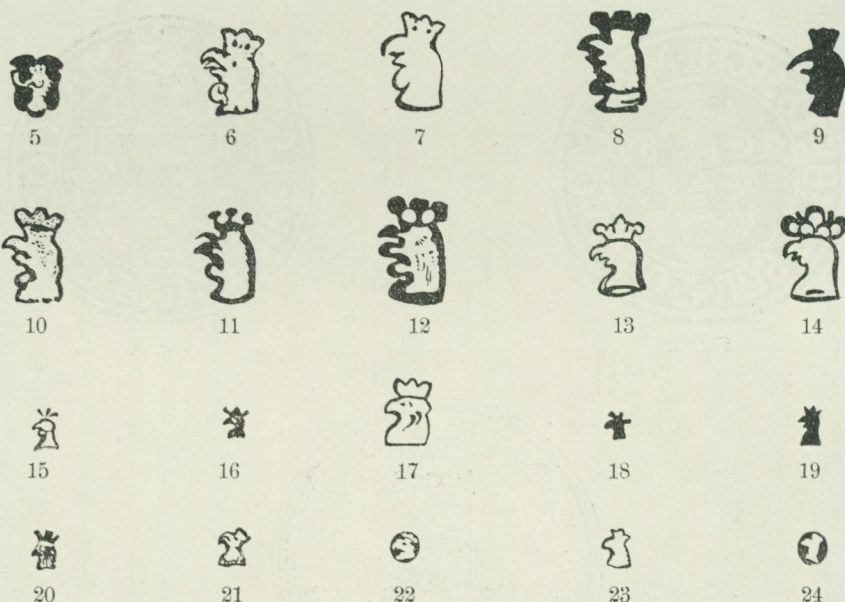

Fig. 5—24. Stämplat betecknande Malmö stad.

5: 1694; 6: 1710; 7: 1718; 8: 1722; 9: 1728; 10: 1740; 11: 1757; 12: 1758; 13: 1750-talet; 14: 1769; 15: 1775; 16: 1778; 17: 1786; 18: 1792; 19: 1811; 20: 1819; 21: 1820-talet; 22: 1841; 23: 1841; 24: 1848.

1791 och försågs då med en ny nyckelskylt,¹ som mästare Jacob Gyberg i Lund förfärdigade.

Under 1820—30-talen nedgick ämbetsbrödernas antal betydligt, och vid den sista sammankomsten 23 juni 1847 antecknades att ämbetet »1. instundande Juli såsom sådant till sin verksamhet upphört». Dess kassabehållning 50 riksdaler banco donerades till Malmö stads borgarskola.

Malmö stad erhöll sitt vapen år 1437, en sköld med ett krönt griphuvud och med ett dylikt griphuvud även på hjälmprydnaden. — Såsom förhållandet var även i andra städer använde även Malmö-guldsmederna till stadsstämpel en förenkling av stadsvapnet, nämligen ett krönt griphuvud. Det äldsta med stadsstämpel försedda arbete jag sett, en rund, graverad oblatask i Simrishamns kyrka,

¹ Jfr avbildning av lädan här ovan, där den för 1790-talet karakteristiska nyckelskylten synes.

utförd av mästern Hans Brun och daterad 1684, bär en dylik stämpel. Samma stämpel förekommer sedan under följande århundraden i en mängd varianter — jfr fig. 5—24 — vilka stundom kunna vara rätt otydliga och svåra att identifiera såsom Malmöstämplar.

En av de för dateringen av svenska guldsmedsarbeten betydelsefullaste av de åtgärder, som riksvärdien Antoni Grill genomförde vid sin ovan berörda organisation av yrket, var införandet av stämpling med årsbokstav. Såsom jag i annat sammanhang uppvisat började mästarerna i Stockholm att stämpla med årsbokstav redan 1689.

Antoni Grills organisation av de sydsvenska guldsmedsämbetena ägde rum år 1690, och samma år synas också guldsmederna i Malmö liksom även i Kristianstad, och troligen även i till dessa ämbeten anslutna övriga sydsvenska städer, hava börjat förse sina tillverkningar med årsbokstav. — Seriernas kronologi är visserligen tillvidare icke så säkert belagd som t. ex. beträffande Stockholmsämbetet, men jag vågar dock här nedan meddela:

Malmöämbetets årsbokstavsserier, 1690—1758.

I	II	III
A 1690	A 1714	A 1738
B 1691	B 1715	B 1739
C 1692	C 1716	C 1740
D 1693	D 1717	D 1741
E 1694	E 1718	E 1742
F 1695	F 1719	F 1743
G 1696	G 1720	G 1744
H 1697	H 1721	H 1745
I 1698	I 1722	I 1746
K 1699	K 1723	K 1747
L 1700	L 1724	L 1748
M 1701	M 1725	M 1749
N 1702	N 1726	N 1750
O 1703	O 1727	O 1751
P 1704	P 1728	P 1752
Q 1705	Q 1729	Q 1753
R 1706	R 1730	R 1754
S 1707	S 1731	S 1755
T 1708	T 1732	T 1756
U 1709	U 1733	U 1757
V 1710	V 1734	V 1758
X 1711	X 1735	
Y 1712	Y 1736	
Z 1713	Z 1737	

Med år 1759 begynna de för alla landets guldsmeder gemensamma än i dag gällande årsbokstavsserierna A = 1759, B = 1760 o. s. v.

I likhet med så många andra svenska guldsmedsämbeten har Malmöämbetet sålunda under tiden 1600-talets slut till och med 1758 använt sig av tre serier av bokstäver med 24 bokstäver (resp. 21) vardera för att beteckna tillverkningsår. De typer som använts synas alla hava varit kapitåler, icke såsom t. ex. i Stockholm tre olika stilar, en för varje alfabetserie.

Ett sannolikhetsskäl för riktigheten av ovan meddelade kronologi utgör ju riksvärdiens Antoni Grills ovan omtalade besök och skrivelse till Malmöämbetet i augusti 1690: man skulle hava omedelbart ställt sig till efterrättelse hans anvisningar. — Ett annat sannolikhetsbevis utgör väl också den omständigheten att, såvitt jag kunnat finna, även Kristianstads guldsmedsämbete, som inrättades samma år, tyckes hava börjat använda årsbokstavsstämpling med samma kronologi: A = 1690 o. s. v.

Äldermän för guldsmedsämbetet hava under tiden 1630—1846 varit följande, nämligen:

Hans Matsson	1630—1633
Peter Gertz (Gertzen) . . mästare	1680—1688, ålderman: 1682—1688
Daniel Falck »	1685—1704, » 1688—1703
Hans Brun »	1682—1709, » 1703—1709
Mattias Andersson . . . »	1690—1732, » 1709—1723
Petter Klerck »	1715—1730, » 1723—1730
Johan Friedrich Steltzner »	1721—1753, » 1730—1752
Christian Friedrich Hart »	1740—1768, » 1752—1768
Christian Schartau . . . »	1761—1784, » 1768—1773
Petter David Schröder . »	1760—1798, » 1773—1779
Eric Malm »	1762—1790, » 1779—1786
Petter Norlin »	1766—1811, » 1786—1811
Carl Chr. Silow »	1787—1825, » 1811—1821
Jacob Möller »	1795—1837, » 1821—1837
Carl Petter Norlin . . . »	1829—1843, » 1837—1843
C. S. Cavallin »	1840—1844, » 1843—1844
Johan Henrik Stickler . »	1827—1850, » 1844—1846
Johan Henrik Lose . . . »	1844—1846, » 1846—

Förteckning över guldsmeder i Malmö 1630—1850.

Årtalen efter varje mästarnamn angiva de år, mellan vilka mästaren var verksam. — Tankstreck före eller efter de anförda åren angiva att vederbörande mästare troligen var verksam såväl före som efter dessa år. Inom klammer anført årtal betecknar att änkan höll verkstad under mannens stämpel.

Hans Matsson (Madsen).

— 1630—33 —

Var mästare och ålderman 1630 och hade sålunda blivit mästare före 1630; inskrev lärlingar 1630 och 1633.

Fredrik Pedersen

— 1630—50 —

Var mästare 1630; inskrev lärlingar 1632, 1634, 1639, 1642, hans sist antecknade lärling utskrevs 20 februari 1650.

Anders Ibsen

— 1630—43 —

Var mästare 1630; inskrev lärlingar 1630, 1632, 1636, hans sist antecknade lärling utskrevs 12 februari 1643.

Hans Wild (Wildt)

— 1630—67 —

Var mästare 1630; inskrev lärlingar 1635, 1639, 1641, 1656, 1661, hans sist antecknade lärling utskrevs 1667.

Otte Jörgensen

— 1630 —

Var mästare 1630.

Matz Ibsen

— 1630 —

Var mästare 1630.

Petter Smidt

— 1655 —

Var mästare 1655; inskrev 1656 en lärling räknat från 1 januari 1655 till 1 januari 1660.

Rasmus Olufsson

— 1661—66 —

Var mästare 1661; inskrev lärlingar 1661 och 1666.

Peter Gertz (Gertzen)

1680—88

Blev mästare, »dratarbeiter» (= »tråd» = filigran-arbetare) i Stockholm 5 juli 1677 och omtalas i Stockholmsämbetets protokoll 7 maj 1680 hava rest till Malmö. Var mästare och ålderman i Malmö 29

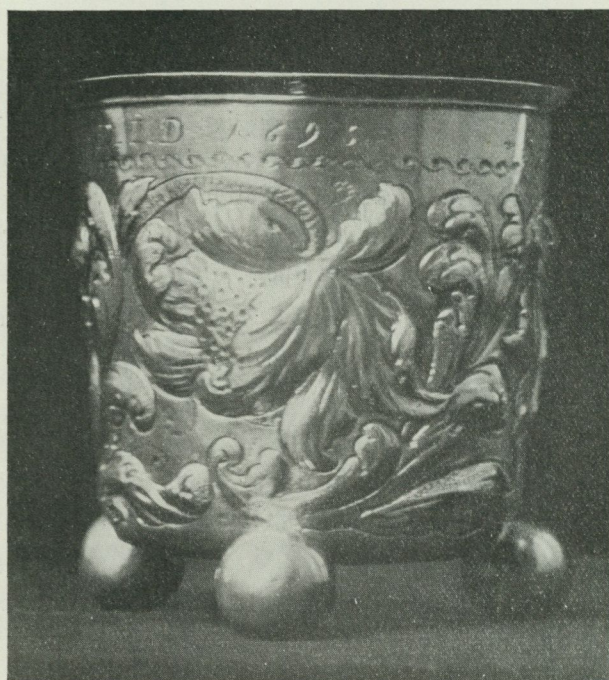

Fig. 25. Bägare med driven dekoration, daterad 1695, av Hans Brun, Malmö, 1694, tillhör greve Augustin Ehrenswärd, Hälsingborg. — Stämplat fig. 26.

september 1682, då han lät inskriva Hans Busse. Den 11 juli 1688 omtalas att han »hafwer sigh ifrån åldermanskap absenterat och på landet begiffwit»; 1702 bodde han i Lund.

Hans Brun

1682—1709.

Var mästare i Malmö 8 januari 1682, då han lät inskriva en lärgosse; in- och utskrev därefter lärlingar under följande årtionde. Den 12 februari 1688 skall han emellertid förfärdiga mästerstycke, och 19 mars 1689 uppvisades och »approberades» detta. Utsågs till ålderman 5 augusti 1703, när åldermannen Daniel Falck skulle resa till Stockholm; undertecknade en klagoskrift 9 december 1703. Därefter upphöra protokollen för att först begynna 1721, då Hans Brun icke omtalas. När han slutade är därför tills vidare obekant. Måhända var han död 1709, när Mattias Andersson omtalas som ålderman.

Stämplar:

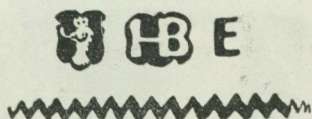

Fig. 26.

Arbeten: oblatask, graverad, skänkt år 1684 till Simrishamns kyrka; bägare, fig. 25, drivet arbete, med årsbokstav E (= 1694), daterad 1695, tillhör greve A. Ehrensvärd, Hälsingborg.

Daniel Falck

1685—1704 —

Var gesäll 6 februari 1685 och fick 11 augusti 1685 mästerstycke sig förelagt: »ett credentz, en amolerat (emaljerad) ring och ett pitzér», blev mästare 1 december 1685; in- och utskrev lärgossar under följande årtionden och blev 11 juli 1688 älderman efter Peter Gertzen. År 1703 på hösten reste han till Stockholm, varefter protokollen upphöra; den 18 februari 1704 skrev han dock ett bland Kristianstads guldsmedsämbetes handlingar bevarat brev till äldermannen därstädes. När han avled är mig obekant. 1721, när protokollen åter börja, nämnes han icke.

Stämplar:

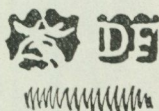

Fig. 27.

Arbeten: dosa, Nordiska kompaniets antikavdelning (1918).

Carl Bengtsson

1686

Erkändes såsom mästare i Malmö 25 september 1686; ej sedan omtalad.

Gerhart Cocquelle (Cocqvell, Cuyvel)

1690—1703

Var gesäll 7 mars 1687 och blev mästare, guldarbetare; 29 augusti 1690; omtalas död 5 augusti 1703.

Fredrik Tuntzelman

1690—1703

Var gesäll 5 maj 1689, då han skall göra mästerstycke, samt blev mästare 29 augusti 1690 och samtidigt vald till bisittare i ämbetet. Den 5 augusti 1703 omtalas han såsom död, och ny bisittare utsågs.

Fig. 28. Kalk av förgyllt silver, med Karl XII:s namnchiffer och årtalet 1718, av Mattias Andersson i Malmö, 1718. — Stämplars fig. 29.

Christian Möller (Müller)

1695—1700

Var gesäll 8 februari 1695 och skall göra mästerstycke samt blev mästare, juvelerare (= guldarbetare), 29 mars 1695; omtalas i ämbetets protokoll sista gången 25 april 1700.

Mattias Andersson

1690—1732

Inskrevs i lära hos Hans Brun i Malmö 8 januari 1683 och blev gesäll 5 maj 1689; den 4 november 1696 fick han mästerstycke sig förelagt: en skål av silver och en ring av guld, och den 30 april 1690 blev

han mästare. Den 3 maj 1709 omtalas han som ålderman, liksom flera gånger under följande årtionde (1710, 1712, 1717, 1719, 1721). Den 20 juli 1717 tillbakavisade magistraten i Kristianstad hans anspråk att få visitera guldsmedsverkstäderna därstädes, vilket tillkom deras ålderman, Asmus Lieberath. — Mattias Andersson var ålderman ännu den 31 maj 1721, det första sammanträde som protokollförts i den stora protokollsboken sedan 1703. Den 4 juni 1723 avsattes han emellertid från åldermanssysslan och blev i stället bisittare, och den 2 oktober 1723 fick han på grund av sin fattigdom fem daler av ämbetet; 14 augusti 1728 fick han lämna ifrån sig bisittarenyckeln till lådan, och under följande år var han »efter vanligheten» befriad från avgift. I protokollet är han sista gången antecknad 5 maj 1732.

Stämplor:

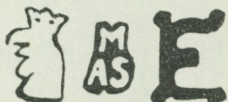

Fig. 29.

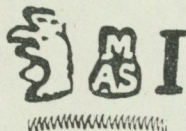

Fig. 30.

Fig. 31.

Arbeten: oblatask, rikt driven, med en Justitia på locket, med årsbokstaven Y (= 1712), Carolikyrkan i Malmö; kalk fig. 28, vinflaska och oblatask, med årsbokstaven E (= 1718), med Karl XII:s namnchiffer och året 1718, Statens historiska museum; sked med årsbokstaven I (= 1698 eller 1722), Malmö museum.

Hans Jönsson

1703—1712 —

Blev gesäll i Malmö 28 juni 1693 och mästare därstädes 12 december 1703, mästerstycke: en silverkanna; omtalas i protokollet 5 augusti 1703 och undertecknade 5 februari 1712 ett brev till ämbetet i Kristianstad; omtalas icke 1721, då Malmöprotokollen åter börja.

Conrad Klepperbein

1701—1710 —

Efter att hava inför Malmöämbetet uppvisat börsbrev dat. Gulen 5 september 1690 och gesällbrev dat. Dresden 28 april 1700 och blivit förelagd mästerstycke i Malmö den 25 november 1700: diamantsignete och diamantring, blev han mästare 2 januari 1701; nämnes i Kristianstadsämbetets handlingar 9 december 1703. — Malmö ämbetets proto-

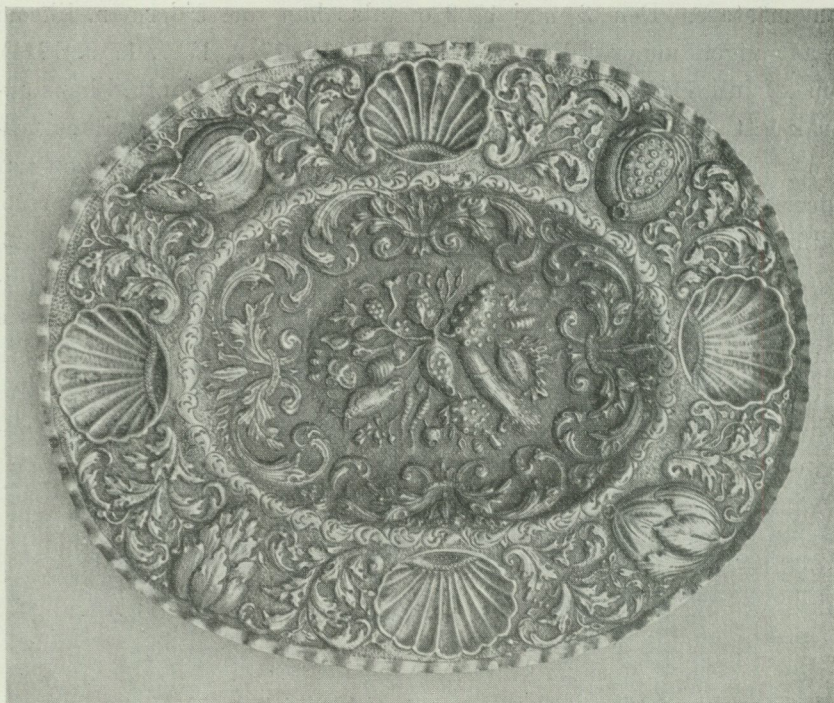

Fig. 32. Fat av silver med dekoration i drivet arbete, dat. 1706; av Conrad Klepperbein, Malmö; tillhör Ottarps kyrka, Skåne. — Stämplat fig. 33.

koll saknas 1703—1721, och när han slutade är därför obekant; ett arbete av honom är försett med årsbokstaven för 1710.

Stämplat:

Fig. 33.

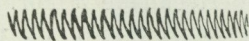
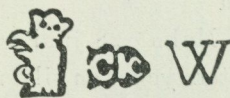

Fig. 34.

Arbeten: fat, fig. 32, drivet arbete, daterat 1706, Ottarps kyrka, Skåne; bågare med årsbokstaven W (= 1710), grosshandlaren G. Fougstedts samling, Malmö.

Caspar Iversson Cron (Croon, Crona) — 1710—1722
Kom i lära 1688 hos Hans Vogt i Kristianstad och blev gesäll 3

Fig. 35. Soppskål av silver av Johan Friedrich Steltzner, Malmö, 1722; tillhör överhovjägmästaren friherre Nils Trolle, Trollenäs. — Stämplat fig. 37.

mars 1696; var mästare i Malmö 7 mars 1710 och in- och utskrev lärlingar under följande årtionde; var bisittare 31 maj 1721 och omtalas som död 17 oktober 1722; änkan Greta gifte 1723 om sig med Olof Apellman.

Severin Hoborg

1715—1722.

Enligt Malmöämbetets protokoll 17 oktober 1722 hade han blivit mästare i Malmö 29 december 1715, mot löfte att införskaffa sina papper från staden Torgau; år 1716 lät han inskriva och 1721 utskriva en lärling, men då han 1722 icke hade uppvisat sina papper uteslöts han ur ämbetet och skulle icke vidare befatta sig med yrket.

Petter Klerck (Clerck)

— 1715—1730 (1740)

Kom i lära 7 januari 1708 hos Virgilius Falck i Ystad och blev gesäll 7 mars 1710. Var mästare i Malmö 7 juni 1715, då han inskrev en

lärling Jörgen Friedrich Hæffner; blev ålderman 4 juni 1723, då ämbetslådan inventerades och fördes till hans hus; erhöll avsked från åldermanssysslan 14 augusti 1730 och blev då bisittare; omtalas död 5 november 1730. — Änkan upprätthöll verkstaden till 13 augusti 1740, och under de sista åren betalade hennes son Samuel Klerck kvartalsavgifterna.

Stämplor:

Fig. 36.

Arbeten: bågare, årsbokstav I (= 1722), hr. Kjellberg, Enby, Sorunda; oblatask, årsbokstav N (= 1726), Petrikyrkan, Malmö; kalk och patén, årsbokstav O (= 1727), Gudmuntorps kyrka, Skåne; bågare med Karl XII:s nödmynt, årsbokstav P (= 1728), greve G. Trolle-Bonde, Trolleholm; oblatask, årsbokstav P (= 1728) dat. 1726, Fulltofta kyrka, Skåne.

Carl Meidt

— 1717—1731

Troligen son av guldsmeden Casimir Friedrich Meidt i Karlskrona. Var mästare i Malmö 14 augusti 1717, juvelerare: guldarbetare; ådömdes böter 14 augusti 1728, men blev samtidigt efter försoning med ämbetet vald till bisittare; den 14 augusti 1730 anmärkes att han aldrig företett vare sig bördsbrev eller lärobrev; den 13 augusti 1731 var han död: utgift för hans begravning omtalas.

Johan Friedrich Steltzner

— 1721—1753

Troligen son av guldsmeden Michael Steltzner i Göteborg, som 1697 flyttade till Lidköping. Inskrevs i lära 14 juni 1709 hos mästare Michael Burman i Lidköping under ämbetet i Göteborg och blev gesäll 12 mars 1716. När Malmöämbetets protokoll ånyo begynna 31 maj 1721, efter avbrottet 1703—1721, är han den yngste mästaren i Malmö; valdes 14 augusti 1730 till ålderman. År 1741 förfärdigade han på begäran en bågare »till amtets heder», som bar borgmästarens, notariens, åldermannens och samtliga mästars namn; och 17 april 1752 avsade han sig åldermanskapet; den 21 maj 1753 var han död,

och änkan »madame» Anna Maria Steltzner uppehöll verkstaden samt gifte snart om sig med guldsmeden Lars Engström.

Stämplor:

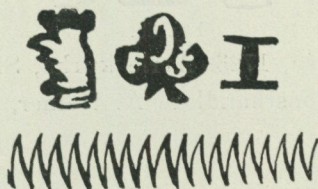

Fig. 37.

Arbeten: soppskål, fig. 35, med årsbokstav I (= 1722), överhovjägmästaren frih. Nils Trolle, Trollenäs; bågare, årsbokstav K (= 1723), grosshandlare G. Fougstedt, Malmö; kalk, dat. 1722, med årsbokstav L (= 1724), Petrikyrkan i Ystad; bågare årsbokstav Q (= 1729), grosshandlare G. Fougstedt, Malmö; sockerskrin, årsbokstav C (= 1740), v. Hallwylska samlingen, Stockholm; ljusstakar, årsbokstav C (= 1740), Skara museum; sked, Kulturhistoriska museet, Lund.

Andreas Schromerus (Schormerus)

1723—1728

Malmöämbetets protokoll 31 maj 1721 omtalar att »konsterfarne Andreas Schromerus, boende i Engelholm», hade lärt i Stockholm hos Erik Starin och nu anmälde sig till att bliva mästare i Malmö; han förfärdigade en bågare (silverarbetare) på mäster Hans Ekströms i Hälsingborg verkstad och blev mästare i Malmö 15 januari 1723; den 4 juni 1723 omtalas han boende i Landskrona och 14 augusti 1728 uteslöts han ur ämbetet.

Olof (Olaus) Apellman

1723—1747 (1751)

Född i Lidköping, hade lärt i Stockholm och blivit gesäll 1713; blev mästare i Malmö 4 juni 1723 efter att hava uppvisat sitt mästestycke, kalk och patén för Arrie kyrka i Skåne, där dessa föremål ännu finnas kvar; gift med Caspar Crons änka; valdes till bisittare 13 augusti 1731; omtalas 2 mars 1747 vara »med döden afgången». Änkan Greta Apellman höll verkstad och omtalas sista gången 12 augusti 1751.

Stämplor:

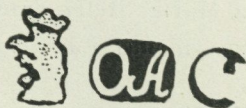

Fig. 38.

Arbeten: kalk och patén, 1723, Arrie kyrka, Skåne; ljusstakar, årsbokstav C (= 1740), konsthandlare A. Heiner, Stockholm.

Niklas Boberg

1734—1741

Hade lärt i Stockholm och var gesäll 13 aug. 1734 samt blev mästare, guldarbetare, i Malmö 8 nov. 1734 efter att som mästestycke hava förfärdigat ett halsband och två armband med diamanter och topaser. Den 9 september 1741 omtalar protokollet att mästare Niklas Boberg »har engagerat sig vid Artilleriet och är sin embetzrätthet förlustig».

Samuel Jönsson Klerck

1734—1768 (71)

Styvson till Petter Klerck; hade lärt i Köpenhamn, därifrån han erhöll gesällbrev 18 augusti 1734. Blev mästare i Malmö 18 dec. 1734 efter att som mästestycke hava uppvisat en kaffekanna; övertog moderns, Petter Klercks änkas verkstad; blev bisittare 17 april 1752 och omtalas död 21 januari 1768. — Änkan höll verkstad till 6 september 1771, då det omtalas att hon ej »nyttjar professionen».

Jacob Lorenz Brun (Bruun)

1739—1766

Svärdfejare; tillhörde icke guldsmedsämбетet, men omtalas i dess protokoll 4 december 1739, då han anklagas för att hava utfört arbete som ej kom honom till: nämligen ett graverat lock till en snusdosa och några käppknoppar till herrarna Suell. — I Kontrollverkets protokoll är han antecknad till 1766.

Christian Friedrich Hart (Harth, Hardt)

1740—1768 (74)

Blev mästare i Malmö 13 augusti 1740: mästestycke en kaffekanna; gifte sig samtidigt med älderman Johan Friedrich Steltzners dotter; blev bisittare 12 augusti 1751 och valdes till älderman 17 april 1752 samt omtalas död i januari 1768. — Änkan Rosina Hart höll verkstad och omtalas i ämbetsprotokollen sista gången 31 januari 1774.

Stämplar:

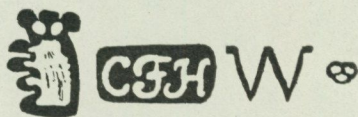

Fig. 39.

Arbeten: vinkanna, daterad 1613 och omgjord 1727, stämplad av C. F. Hart med årsbokstav W (= 1758), Petrikyrkan i Malmö; jordfästningsspade (kakspade) med årsbokstav W (= 1758), Ottarps kyrka, Skåne; oblatask, 1760, utställd å Baltiska utställningen i Malmö 1914.

Hindrich Halck

1742—1749

Son av guldsmeden Johan Hindrich Halck i Göteborg († 1759). Lärde hos sin broder Johan Christian Halck i Göteborg och blev gesäll där 1 maj 1736; anmälde sig i Malmö 9 september 1741 och blev mästare, juvelerare och guldarbetare, 7 maj 1742; omtalas död 12 augusti 1749.

Caspar Conrad Janssen (Jantzen)

1749—1759 (62)

Hade lärt i Hamburg och blev mästare i Malmö 3 november 1749: juvelerare och guldarbetare, bisittare 17 april 1752, omtalas död 15 mars 1759. Änkan höll verkstad men skall 1762 gifta om sig med Erik Malm.

Andreas Cron

1751—1765—67

Son av Caspar Cron († 1722) och hans hustru Greta, som 1723 blev omgift med Olof Apellman. Kom i lära hos Olof Apellman 13 augusti 1740, gesäll 27 november 1744; blev mästare i Malmö 23 november 1751, då han övertog sin moders, änkan Greta Apellmans verkstad: hans mästerstycke var en tekanna; blev bisittare 13 september 1759, uppsade sin mästarrättighet 24 september 1765. — I Kontrollverkets protokoll omtalas han ännu 1767.

Lars Christenson Engström

1753—1759 (60)

Kom i lära 1747 hos Marcus Winberg i Laholm, som sorterade under ämbetet i Göteborg; blev gesäll 3 november 1752. Mästare i Malmö 10 december 1753: mästerstycke en kaffekanna; gifte sig med Johan

Fig. 40. Ljusstakar av silver, praktbjäser, av Lars Engström, Malmö, 1758.
Bukowski-auktion i Stockholm.

Fr. Steltzners änka; bisittare 13 september 1757; omtalas död 14 juli 1759. — Änkan nämnes 13 september 1760 och gifte 1761 om sig med Petter Dav. Schröder.

Stämplor:

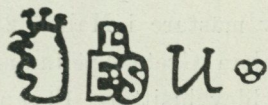

Fig. 41.

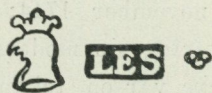

Fig. 42.

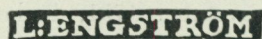

Fig. 43.

Arbeten: soppskål, praktbjäs, med årsbokstav U (= 1757), kopia efter soppskål av Joh. Fr. Steltzner, Malmö 1722 (se ovan), överhovjägmästaren frih. N. Trolle, Trollenäs; ljusstakar, fig. 40, praktbjäser, med årsbokstav V (= 1758), Bukowski, Stockholm; skål, 1759, frih. N. Trolle, Trollenäs; svampdosa, odat., grosshandlare G. Fougstedt, Malmö.

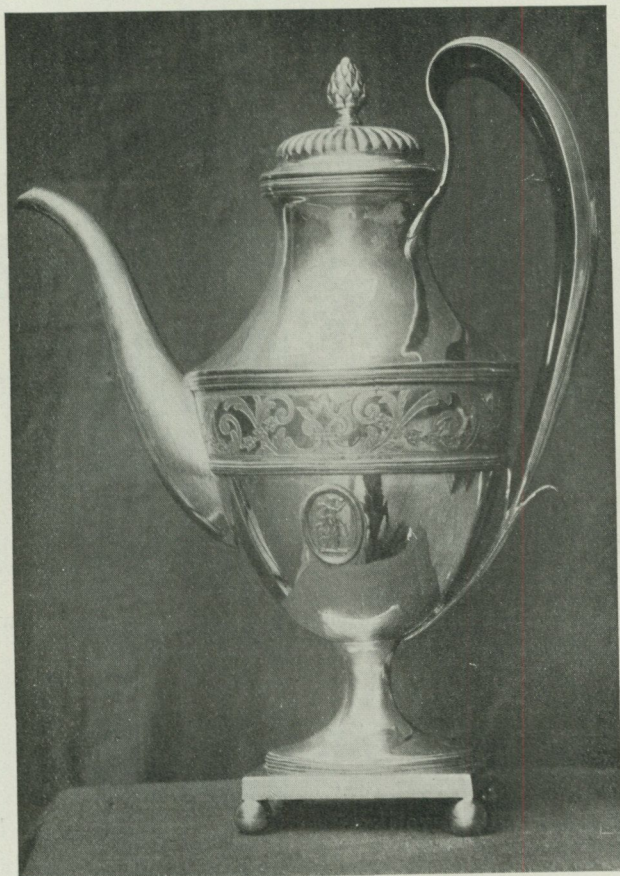

Fig. 44. Kaffekanna av silver av Petter Norlin, Malmö, 1797; tillhör ingenjör C. R. Lamm, Näsby. — Stämplars fig. 52. — Jfr mästestycken fig. 71, 74, 75, 78.

Petter David Schröder

1760—1798 (1814)

Hade lärt i Stockholm och blivit gesäll där 23 oktober 1751; blev mästare i Malmö 6 mars 1760, sedan han som mästestycke uppvisat en ring med stenar (guldarbetare) och utslag av Kungl. Kommerskollegium; blev 1761 gift med guldsmeden Lars Engströms änka, bisittare 24 september 1765, vald till ålderman 12 november 1773; avsade sig detta 18 september 1779 och blev ånyo bisittare 18 september 1784, död 1798. — Änkan höll verkstad ända till 17 september 1814.

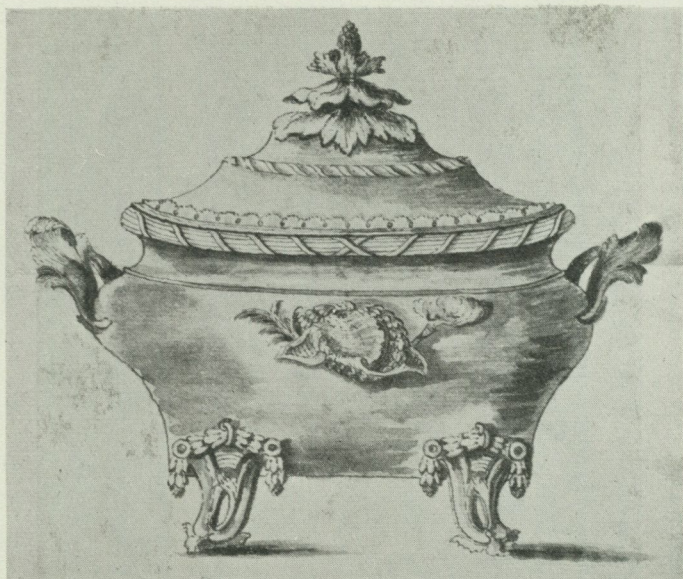

Fig. 45. Sockerskrin i rokokostil, ritning till mästestycke av Johan Weller 1774.
Malmö museum.

Stämplat:

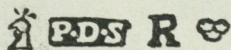

Fig. 46.

Fig. 47.

Arbeten: patén, 1770, Carolikyrkan, Malmö; bågare, 1771, Konsthandeln, Stockholm; sked, 1775, juvelerare G. Dahlgren, Malmö.

Christian Schartau

1761—1784

Hade lärt och blivit gesäll i Kristianstad; blev mästare i Malmö 14 februari 1761 efter att till mästestycke hava utfört en sockerdosa; blev älderman 21 januari 1768, avsade sig detta 12 november 1773, ånyo bisittare 31 januari 1774; reste från staden 18 september 1784 och omtalas sedan icke.

Stämplat:

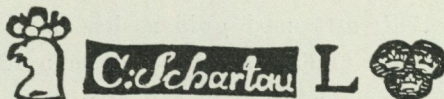

Fig. 48.

Arbeten: dosa, 1768, Bukowski, Stockholm (1922); fat, 1769, överhovjägmästaren frih. N. Trolle, Trollenäs.

Fig. 49. Kaffekanna i rokokostil. Ritning till mästerstycke av Nils Malmorin, 1777.
Nils Malmorin var mästare i Landskrona under ämbetet i Malmö 1777—1814.
Malmö museum.

Eric Malm

1762—1790

Blev mästare, juvelerare, i Malmö 26 mars 1762 och gifte sig med Caspar Conrad Janssens änka; valdes till ålderman 18 september 1779, tog avsked därifrån 19 september 1786; omtalas 1790.

Johan Pettersson

1766—1784

Svärdfejare; tillhörde icke guldsmedsämberet, men omtalas i Kontrollverkets protokoll och torde därför hava stämplat arbeten av guld och silver, 1766—1784.

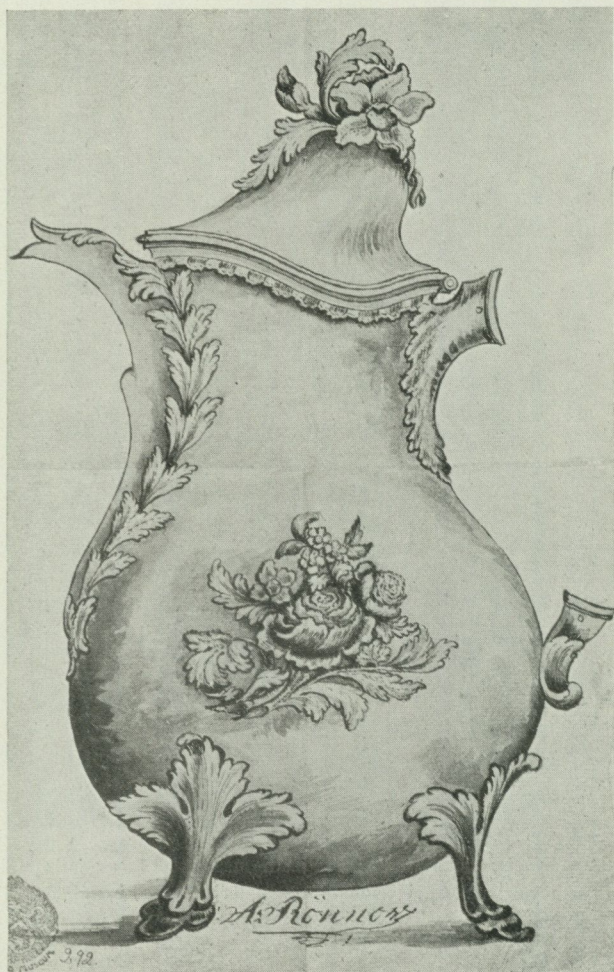

Fig. 50. Kaffekanna i rokokostil, ritning till mästestycke av Andreas Rönnov 1777.
Andreas Rönnov var mästare i Hälsingborg under ämbetet i Malmö 1777—1802.
Malmö museum.

Petter Norlin (Norling)

1766—1811 (1812)

Kom i lära 12 augusti 1749 hos Joh. Fr. Steltzner i Malmö och utskrevs ur läran som gesäll av mästare Lars Engström 12 augusti 1754. Blev mästare 14 maj 1766, bisittare 21 januari 1768, ålderman 19 september 1786, rådman 1797; död 1811. — Änkefru rådmanskan Norlin omtalas i ämbetsprotokollet 16 september 1812.

Stämplat:

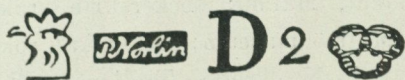

Fig. 51.

Fig. 52.

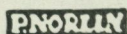

Fig. 53.

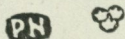

Fig. 54.

Arbeten: bågare, 1766, fröken Katy af Petersens, Södra Lindved, Skåne; bågare, 1786, H. M. Konungens samlingar, Stockholms slott (n:o 141); sockerskål, 1791, fröken Katy af Petersens, Södra Lindved, Skåne; bågare, 1795, generalkonsul Jean Jahnsson, Stockholm; kaffekanna, fig. 44, 1797, ingenjör C. R. Lamm, Näsby, Uppland; allmogesmycken, odat., Nordiska Museet nr:is 3322, 40084, 98358, 98359.

Johan Matthias Weller

1774—1795

Kom i lära 23 september 1763 hos Johan Schröder i Landskrona och blev gesäll 18 september 1766; mästare i Malmö 19 september 1774, sedan han som mästestycke utfört ett sockerskrin i rokokostil, vartill hans ritning, se fig. 45, finnes i Malmö museum: blev bisittare 19 september 1786, avsåde sig detta 18 september 1795 och uppsade slutligen mästerskapet 18 september 1797, då han kallats till »Academiegraveur».

Stämplat:

Fig. 55.

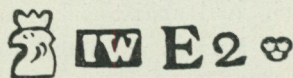

Fig. 56.

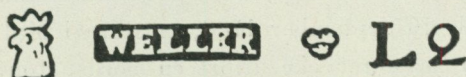

Fig. 57.

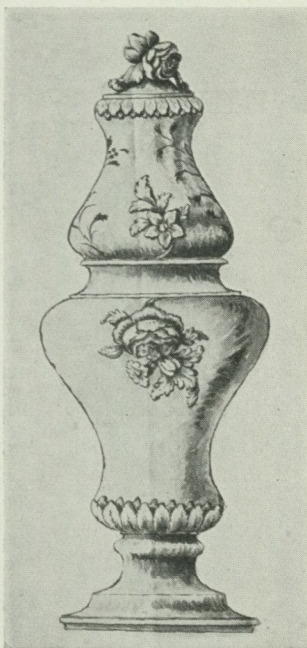

Fig. 58. Sockerbössa i rokokostil, ritning till mästestycke av Ivar Lunthin, 1778. Ivar Lunthin var mästare i Lund, under ämbetet i Malmö, 1778–1790. Malmö museum.

Arbeten: bågare, 1777, grosshandlare G. Fougstedt, Malmö; sockerskrin, rokoko, 1778, Malmö museum; sockerskål, rokoko, 1778, frih. N. Trolle, Trolleås, Skåne; kaffekanna, gustaviansk, 1785, frih. v. Blixen-Finecke, Näsbyholm, Skåne; sockerskål, 1787, Nordiska Museet nr 101846; sockerskålar, 1793, Bukowski, Stockholm (1919); ljusstakar, 1793, grosshandlare G. Fougstedt, Malmö.

Carl Christian Silow 1787—1825

Kom i lära 19 september 1776 hos Joh. M. Weller i Malmö, gesäll 16 september 1780; blev mästare i Malmö 17 september 1787, sedan han såsom mästestycke utfört en kaffekanna i gustaviansk stil, vartill hans egenhändiga ritning finnes i Malmö museum, fig. 63; blev bisittare 18 september 1795, och ålderman 6 augusti 1811 samt avsåde sig detta 1 juni 1821; omtalas sista gången 23 september 1825.

Stämplat: **† SILOV K2 ☞**

Fig. 59.

C:S

Fig. 60.

CS

Fig. 61.

Arbeten: dosa, 1792, grosshandlare G. Fougstedt, Malmö; bågare, 1796, Kulturhistoriska museet, Lund; allmogesmycken, odat., Nordiska Museet n:o 40084—40085.

Jacob Möller

1795—1837

Född 1768; kom i lära 20 september 1781 hos Johan Weller i Malmö och blev gesäll 19 september 1786; mästare i Malmö 11 juli 1795, sedan han som mästestycke utfört en bordsurtout, fig. 67, vartill hans egenhändiga ritning finnes i Malmö museum; blev bisittare 21 september 1798; ålderman 1 juni 1821 samt omtalas död 5 oktober 1837.

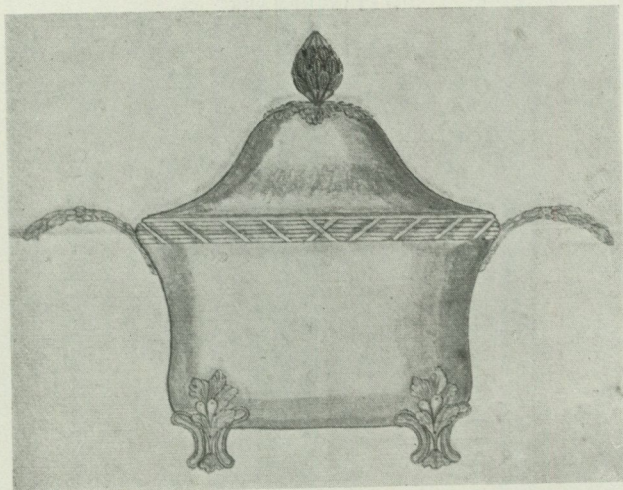

Fig. 62. Sockerask i rokokostil, ritning till mästestycke av Cordt Petter Winberg 1778.
Cordt Petter Winberg var mästare i Lund under ämbetet i Malmö 1778—1783.
Malmö museum.

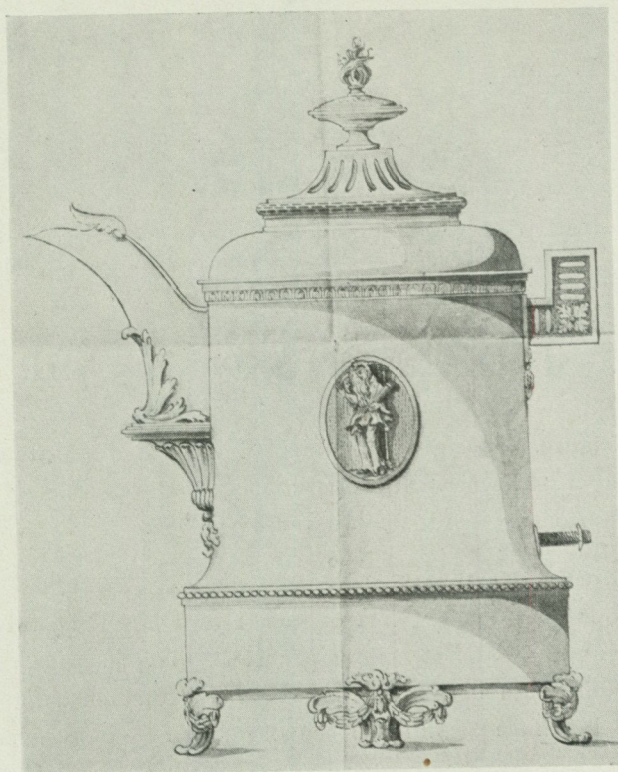

Fig. 63. Kaffekanna i gustaviansk stil, ritning till mästestycke av Carl Christian Silow, Malmö 1787. — Malmö museum.

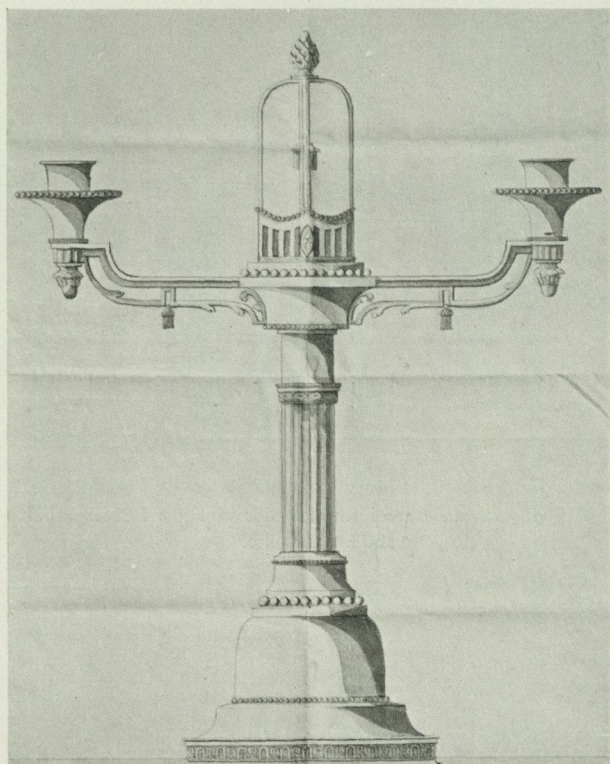

Fig. 64. Kandelaber i gustaviansk stil, ritning till mästestycke av Jacob Gyberg, 1791. Jacob Gyberg var mästare i Lund under ämbetet i Malmö 1791—1814. Malmö museum.

Stämplor:

MÖLLER N 3

IM

Fig. 65.

Fig. 66.

Arbeten: bågare, 1800, grosshandlare G. Fougstedt, Malmö; bågare, 1819, greve A. Ehrenswärd, Hälsingborg; bågare, 1828, Malmö museum; knapp, odat., Nordiska Museet n:o 40086.

Abraham Norlin (Norling)

1796—1828 (29)

Född 1769; son av Petter Norlin; kom i lära hos fadern 15 september 1787; blev gesäll 18 september 1789, blev mästare i Malmö 4 februari 1796, sedan han som mästestycke utfört en »ring med äkta pärlor med blå fluss uti midten och däromkring sju st. små diaman-

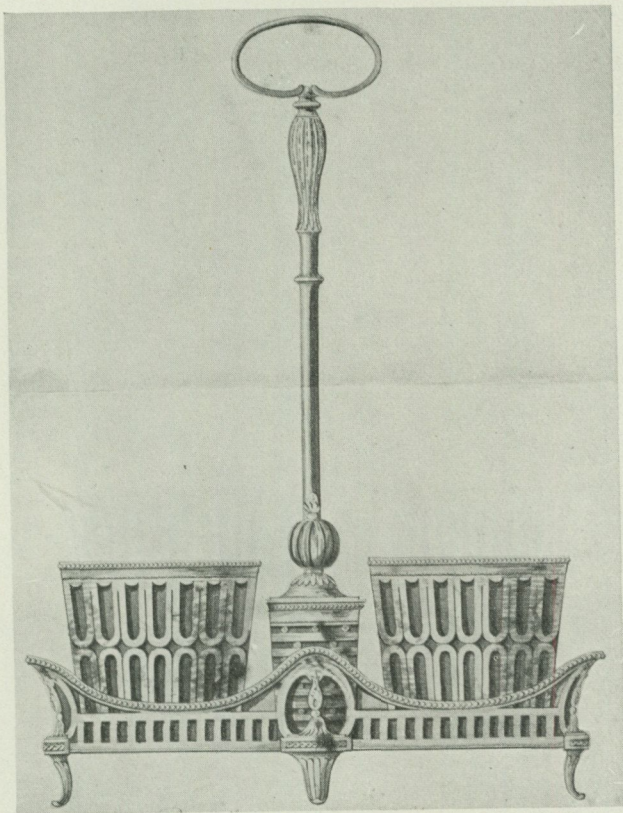

Fig. 67. Bords-surtout i gustaviansk stil, ritning till mästestycke av Jacob Möller, Malmö, 1795. — Malmö museum.

ter»; blev bisittare 6 augusti 1811; omtalas död 1828. — Änkan omtalad 23 september 1829.

Stämpel:

AN

Fig. 68.

Arbete: knappar, odat., Nordiska Museet n:o 15723, 40326.

Simon Böök

1799—1814

Född på 1770-talet; omtalas som gesäll 30 april 1799 och blev mästare i Malmö 21 september 1799, sedan han som mästestycke utfört en bordsurtout, fig. 69, vartill hans egenhändiga ritning finnes i Malmö museum; omtalas i ämbetets protokoll sista gången 17 september 1814.

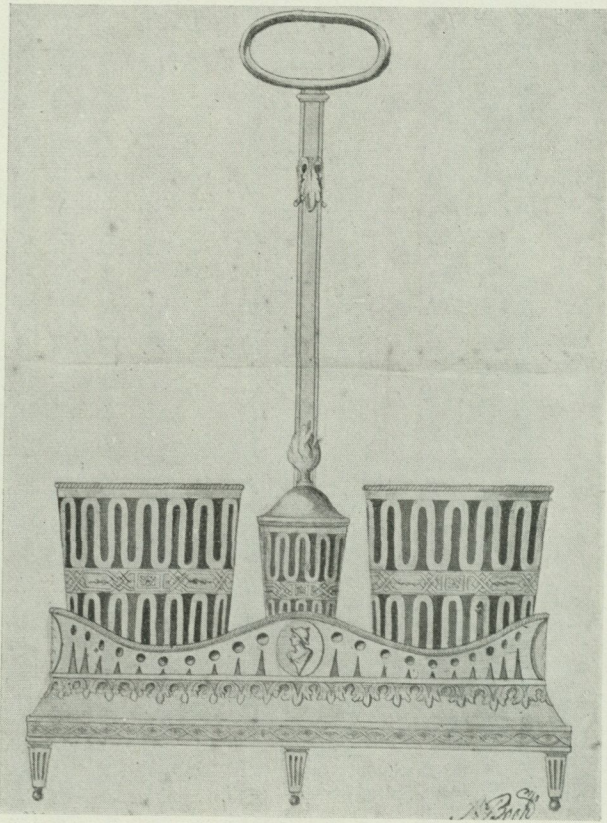

Fig. 69. Bords-surtout i gustaviansk stil, ritning till mästestycke av Simon Bööck, Malmö 1799. — Malmö museum.

Stämpel:

Fig. 70.

Arbete: ringsölja, odat., Nordiska Museet n:r 3959.

Clas Henrik Kemner

1811—1828

Född 1784; blev mästare i Malmö 17 september 1811, sedan han som mästestycke på änkefru Norlins verkstad utfört en kaffekanna i empirestil, vartill hans egenhändiga ritning, fig. 71, finnes i Malmö museum; gjorde konkurs 1820 och omtalas i ämbetets protokoll sista gången 18 september 1828; skall hava dött 1850.

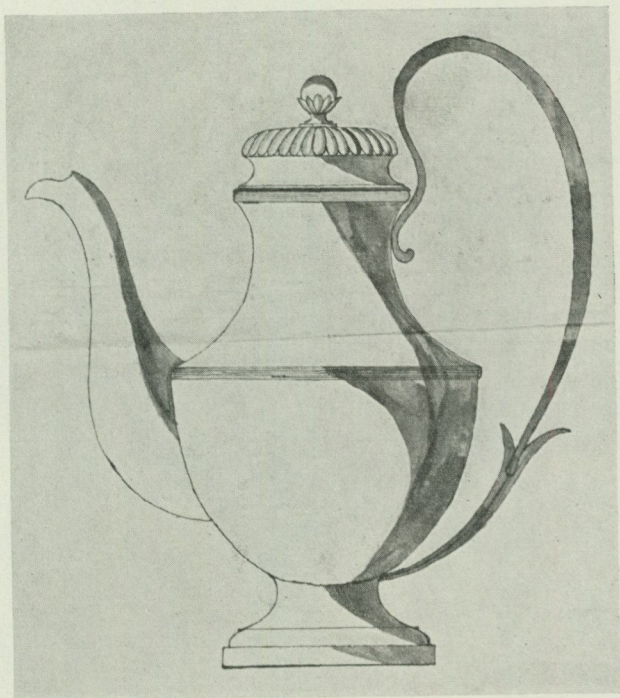

Fig. 71. Kaffekanna i empirestil, ritning till mästestycke av Clas Henrik Kemner, Malmö, 1811. — Malmö museum.

Stämplar: **CHK E3**

Fig. 72.

Arbete: bågare, 1811, greve A. Ehrenswärd, Hälsingborg.

Isak Österberg 1812—1820 (1832)

Var mästare i Köpenhamn och blev erkänd som mästare i Malmö 3 november 1812, varvid han övertog sin svärmoders, Petter Norlins änkas verkstad; död 1820. — Änkan, Greta Österberg, höll verkstad enligt Kontrollverkets protokoll till 1832.

Stämplar: **ÖSTERBERG**

Fig. 73.

Arbeten: bågare, juvelerare G. Dahlgren, Malmö; sockerskål, 1816, löjtnant A. Bäckström, Julita, Södermanland; oblatask, 1824, Caroli-kyrkan, Malmö.

11—230883. Fataburen 1923.

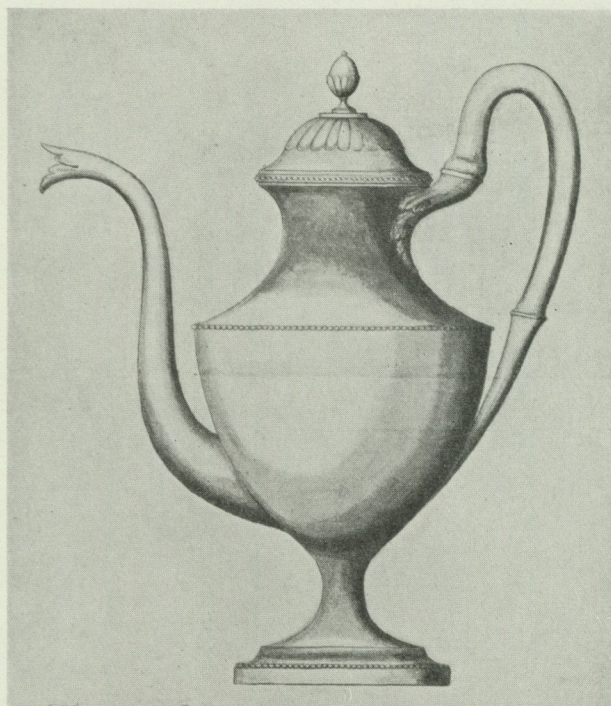

Fig. 74. Kaffekanna i empirestil, ritning till mästerstycke av Olaus Lundberg, Malmö 1813. — Malmö museum.

Olaus Lundberg

1813—1816

Förelades mästerstycke i Malmö 17 september 1813: en kaffekanna i empirestil, vartill hans egenhändiga teckning, fig. 74, finnes i Malmö museum; blev mästare 15 december 1813; nämnes i Kontrollverkets protokoll 1814—1816.

Paul Georg Hallbeck

1818—1834

Född 1791; blev mästare i Malmö 28 februari 1818, sedan han som mästerstycke utfört en kaffekanna, vartill hans egenhändiga ritning finnes i Malmö museum, fig. 75; blev bisittare 18 september 1828; omtalad i ämbetsprotokollen sista gången 21 september 1833; död 1834.

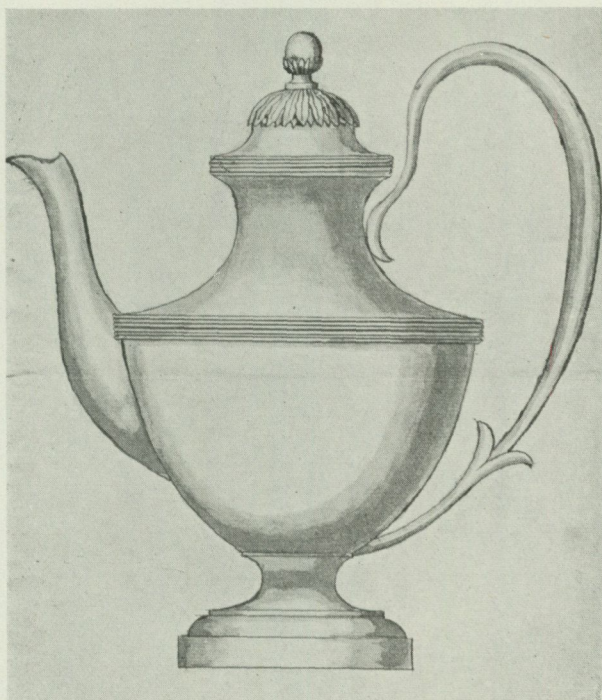

Fig. 75. Kaffekanna i empirestil, ritning till mästestycke av Paul Georg Hallbeck, Malmö 1818. — Malmö museum.

Stämplor: **HALLBECK** **PH**

Fig. 76.

Fig. 77.

Arbeten: bågare, 1825, d:r Augustinsson, Halmstad; knappar, odat., Nordiska Museet n:r 66160.

Johan Henrik Stickler

1827—1850

Hade lärt i Hälsingborg och blev mästare i Malmö 19 november 1827, sedan han som mästestycke utfört en kaffekanna i empirestil, vartill hans egenhändiga ritning, fig. 78, finnes i Malmö museum; blev bisittare 18 september 1823 och valdes till ålderman 30 november 1844, avsade sig detta 18 september 1846; omtalad i Kontrollverkets protokoll 1850.

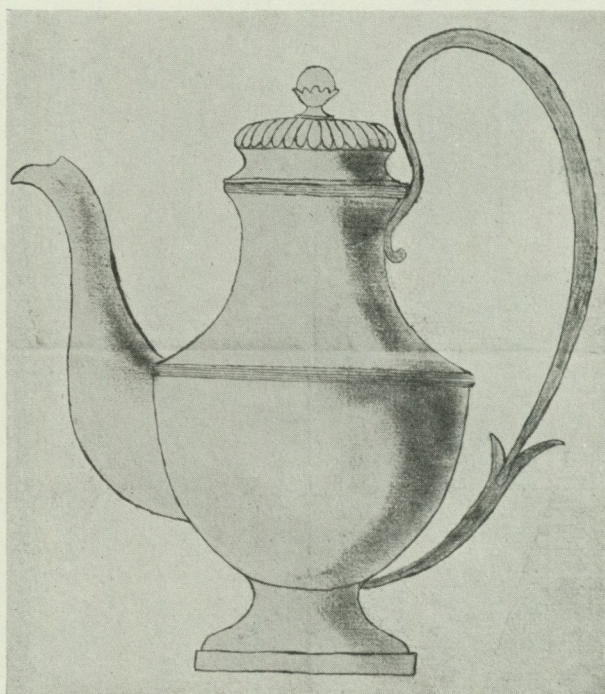

Fig. 78. Kaffekanna i empirestil, ritning till mästestycke av Johan Henrik Stickler, Malmö 1827. — Malmö museum.

Carl Petter Norlin (Norling)

1829—1843 (44)

Född 1802; son av guldsmeden Abraham Norlin († 1828), blev gesäll 19 september 1822, och, efter in- och utrikes resor, mästare i Malmö 23 september 1829 samt ålderman 5 oktober 1837; avsade sig detta 21 oktober 1843; död i november 1843. — Änkan omtalas 1844.

Stämplor:

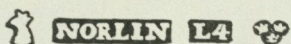

Fig. 79.

C.P.NORLIN

Fig. 80.

Arbeten: kalk, 1830, Torrlösa kyrka, Skåne; tekanna, 1830, hovmarskalken G. J. Coyet, Torup, Skåne; gräddkanna, 1834, landshövding G. Tornérhjelm, Vrams-Gunnarstorp, Skåne; gräddkanna, 1841, juvelerare G. Dahlgren, Malmö.

C. S. Cavallin

1840—1844

Född 1810; blev mästare i Malmö 3 oktober 1840, sedan han som mäterstycke hade utfört en »Kommendörs-Vasaorden», vartill hans egenhändiga ritning, fig. 82, finnes i Malmö museum; valdes till ålderman 21 oktober 1843; den 30 november 1844 omtalas att han för sju veckor sedan lämnat staden utan att uppge vart han reste; skall hava emigrerat till Nord-Amerikas Förenta Stater.

Stämplrar: **CSC** **L4**

Fig. 81.

Arbeten: dosa, 1840, juvelerare G. Dahlgren, Malmö; allmogesmycke, 1841, Nordiska Museet n:o 40327.

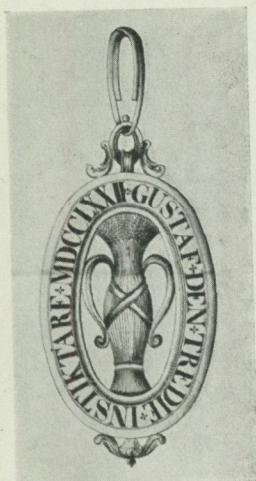

Fig. 82. Vasaorden, ritning till mäterstycke av C. S. Cavallin, Malmö 1840. Malmö museum.

Johan Henrik Lose

1844—1846

Född 1807; blev mästare 18 maj 1840, troligen i Köpenhamn: en egenhändig teckning till ett halsband, som finnes i Malmö museum, bär påskriften: »Antaget Ved Kungl. Akademie för de skönne Kunster d. 8. Februar 1840»; förenade sig med guldsmedsämberet i Malmö 30 november 1844; valdes till ålderman 18 september 1846; död i november 1846; hans stärbhus tecknas 30 november 1846 av guldsmeden Peter Wigren i Malmö.

Gustaf Dahlgren

1845—1850

Född 1816; blev mästare i Malmö 25 november 1845, efter att som mäterstycke hava utfört en snusdosa av guld. — En ritning till ett halsband av hans hand finnes i Malmö museum. Omtalas i Malmö-ämberets sista protokoll 23 juni 1847, i Kontrollverkets protokoll 1845—1850 och senare; död 1876.

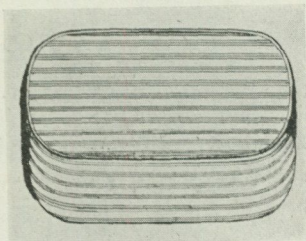

Fig. 83. Snusdosa, ritning till mäterstycke av Conrad Thulin 1822. — Conrad Thulin var mästare i Landskrona under ämbetet i Malmö, 1822—1850. — Malmö museum.

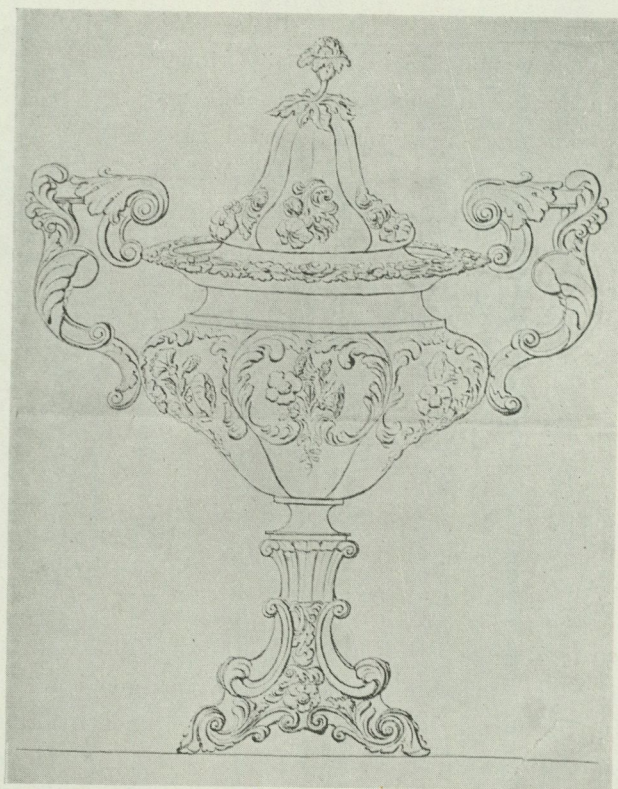

Fig. 84. Sockerskål (»sockervas») i 1800-tals-rokoko, ritning till mästerstycke av Peter Jonas Philip Wigren, Malmö 1846. — Malmö museum.

Stämplor:

G. DAHLGREN

Fig. 85.

G. D. 84

Fig. 86.

Arbeten: kaffekanna, 1848, fru S. Folin, Pålshö, Hälsingborg; oblatask och patén, 1862, Trollenäs kyrka, Skåne.

Peter Jonas Philip Wigren

1846—1850

Blev mästare i Malmö 8 december 1846, sedan han som mästerstycke utfört en »sockervas», vartill hans egenhändiga ritning, fig. 84, finnes i Malmö museum. Omtalas i Kontrollverkets protokoll 1847—1850 och senare.

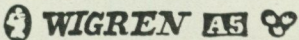
Stämplor:

Fig. 87.

Arbeten: dosa, 1852, grosshandlare G. Fougstedt, Malmö; fat, 1856, kopia efter fat av Chr. Schartau, Malmö 1769, överhovjägsmästaren frih. Nils Trolle, Trollenäs, Skåne.

* * *

Såsom här ovan inledningsvis antyddes lydde under guldsmeds-ämbetet i Malmö även en mängd i andra skånska och sydsvenska städer bosatta mästare.

Redan i generalguvernörens öppna brev den 24 maj 1683 befalldes att alla guldsmeder »här i landet», d. v. s. Skåne, skulle förena sig med ämbetet i Malmö. — När ett självständigt guldsmedsämbete den 2 december 1690 inrättades i Kristianstad på grundval av riksvärdien Antoni Grills skrivelse av den 25 augusti 1690 — sålunda några dagar före hans skrivelse till Malmöämbetet — uppstod en stark rivalitet mellan de båda skånska huvudstäderna, som under följande tider får uttryck i protokollen och i skriftväxling de båda ämbetena emellan.

Det visar sig också att under Malmöämbetet lydde under olika tider mästare i följande städer: Ängelholm, Hälsingborg, Kristianstad, Landskrona, Lund, Simrishamn, Skanör, Trälleborg, Varberg, Vänersborg och Ystad, under det att samtidigt under Kristianstadsämbetet lydde mästare i Ängelholm, Falkenberg, Halmstad, Hälsingborg, Laholm, Landskrona, Lund, Simrishamn, Sölvesborg och Ystad.

I en följande uppsats har jag för avsikt att redogöra för Kristianstadsämbetets förhållanden och där verksamma mästare samt därefter för de i ovannämnda smärre städer verksamma mästarna vare sig de lydde under Malmö- eller Kristianstadsämbetet.

Till komplettering av de här ovan lämnade meddelandena om de ritningar till mästerstycken, som finnas i Malmö museum, meddelar jag dock redan nu avbildningar av sex dylika ritningar till mästerstycken som utförts av guldsmeder i andra sydsvenska städer, som blivit mästare under Malmöämbetet. Dessa avbildningar äro inordnade i kronologisk följd med de av Malmömästarna utförda ritningarna till mästerstycken och återfinnas under fig. 49, 50, 58, 62, 64 och 83.

SMÄRRE MEDDELANDEN.

NYFÖRVÄRVADE ÅNGERMANLÄNSKA MÖBLER
I NORDISKA MUSEET.

Bland de osedvanligt rika förvärv av norrländska allmogeföremål, som Nordiska Museet under 1923 lyckats göra, märkas några ångermanländska, präktiga möbler, som låta sig hänföras till vissa bestämda mästare och därför här må med några ord beröras.

I det vidsträckta Ångermanland, liksom i Norrland för övrigt, spelade de glest liggande städerna föga roll, de voro små och obetydliga och saknade konkurrenskraftigt borgerskap; landsbygdens hantverk och handel florerade däremot i hög grad, trots alla inskränkande lagbud. Allmogens behov av möbler och andra snickerier fylldes sålunda av dess egna förmågor — sockensnickare, hantverkskunniga soldater och bönder. Framför allt spelade de sistnämnda, bonde-mästarna, stor roll, och dylika ombesörjde i stor utsträckning kyrkornas utsmyckning. På detta sätt kunde i Norrland, i synnerhet i Jämtland och Ångermanland, en mångfald verkligt framstående lantliga snickar- och snidarskolor arbeta, vilka lämnat efter sig en förvånande rik alstring av hög kvalitet; i fråga om konstfullt utstyrda möbler torde Ångermanland vara vårt främsta landskap. Nordiska Museet och Härnösands museum äga rika samlingar av dylika. Under tiden 1750—1850, den tid, som man har möjlighet att mer ingående studera, kan man inom Ångermanland urskilja en hel del lokala snickarskolor, tämligen skarpt avgränsade från varandra. En av de fyra huvudskolorna var lokaliserad till landskapets norra del, »nordan skogen». Dess huvudmästare heta Anders Olsson i Lakamark och Per Zakrisson i Kubbe, båda bönder. Den förre har varit en av norra Sveriges allra skickligaste snidare, varom många prov i form av kyrkoinredningar och möbler ännu vittna. I Nordiska Museet